

Preek over Johannes 1:1-18

- Schildwolde, 25 december 2016
- Kees van Dusseldorp
- kerstfeest!

countdown van advent tot kerst

Ld.138 (beurtzang: r.1-4 A; r.5 V; r.6 M; r.7 A)

votum en groet

Gz.50

schuldbelijdenis en genadeverkondiging

Ps.2:1,4

gebed

Gz.85 (beurtzang A: 45+, B: -45)

lezen: Joh.1:1-18

Heb.1:1-6

Ld.135

preek

Gz.81:1, 2 (M), 3 (V), 4

wetslezing

Ps.105:1,2,3

gebed

collecte (harp)

Gz.83:1,4 [Wiekslag]

zegen

Gemeente van Christus,

Hij zit in het midden. Een forse man. Zijn gezicht laat sporen zien van een lang en bewogen leven. Zijn lange witte baard tekent zijn wijsheid. Om hem heen zit een kring jongvolwassen kerels. Met respect luisteren ze naar de hoogbejaarde in hun midden. Met vrijmoedigheid stellen ze hun vragen. Met blijdschap en overgave zingen ze hun liederen. Ze zijn op bezoek bij de oude Johannes, de leerling op wie Jezus zo gesteld was. En ze praten over de eerste komst van de Messias, de geboorte van Jezus. Ze hebben de nodige vragen.

‘Meester’, zegt er een, ‘er wordt gezegd dat Jezus niet echt 100% mens was, maar er alleen maar uitzag als een mens.’

‘Meester’, zegt een ander, ‘iemand leerde mij dat Jezus uit Nazareth juist een gewoon mens was, net als wij.’

‘Ja, meester’, zegt een derde, ‘en ik ontmoette een man die zei dat de bijzondere verhalen over Jezus’ geboorte verbeeldingen zijn om zijn komst goddelijke glans te geven.’

‘En ik’, zegt een vierde, ‘sprak iemand die zei dat Jezus’ sterven veel belangrijker is dan zijn geboorte.’

Johannes is oud. Maar zijn oog is niet vertroebeld. En zijn geest is nog scherp. Hij windt zich op. Wat een dwaze dingen worden er verteld over zijn Heer, Jezus de Christus! Daar klopt niets van. Het zijn misverstanden en dwalingen. Ketterijen, die aan de betekenis van Jezus’ geboorte afbreuk doen. Wie zo denkt, raakt het leven kwijt. Zijn stem klinkt met kracht. ‘Jongelui, dit zijn leugens. Jezus is de Christus. Gods Zoon is mens geworden. Menselijk vlees en bloed. En tegelijk het Woord van God. Zijn komst betekent ons leven. Houd de waarheid over Jezus altijd hoog. Wacht, ik zal jullie vertellen wat de betekenis van zijn geboorte was. Laten we er even de tijd voor nemen.’

Gemeente, het evangelie van Johannes is te lezen als een commentaar op de bekende gebeurtenissen van het kerstverhaal. Het is veel later geschreven dan de andere evangeliën. Bij het schrijven ging Johannes ervan uit, dat de lezer wel weet wat er gebeurd is, maar mogelijk niet begrijpt wat het betekent.

Wel weten wat er is gebeurd, maar niet begrijpen wat het betekent. Dat geldt voor veel mensen vandaag. Kerst hoort bij onze cultuur. Het kindeke in het kribbeke, met de herdertjes en engeltjes, de sterretjes en de lichtjes. Velen vieren kerstfeest. Maar weten ze wie Jezus echt was en is? Velen vinden het verhaal mooi en romantisch, maar gaan er niet vanuit dat het echt gebeurd is. Velen vieren een feest vol licht en gezelligheid in de laatste donkere dagen van het jaar, maar doen niet mee met de lofzang op de Heer.

Wat is er nu precies gebeurd, toen in Betlehem? En vooral: wat betekent het allemaal en wat is er sindsdien veranderd? Wat dacht je ervan? Zullen wij aanschuiven in de kring van leerlingen? Zullen wij meeluisteren naar Johannes, de discipel die het zelf gezien en gehoord heeft? Dan weet jij ook wat de waarheid is. Want wie het kerstverhaal verstaat, die begrijpt het leven.

** **

‘Clemens, haal jij het evangelie eens even op?’ Een van de leerlingen staat op en komt even later voorzichtig met de boekrol van Lukas aanlopen. Het is een zeldzaam bezit. Op

boeken was men toen nog zuinig. 'Lees het kerstverhaal maar voor', zegt Johannes. Clemens rolt de boekrol uit, zoekt de juiste plaats en begint te lezen:

In die tijd kondigde keizer Augustus een decreet af dat alle inwoners van het rijk zich moesten laten inschrijven. Deze eerste volkstelling vond plaats tijdens het bewind van Quirinius over Syrië. Iedereen ging op weg om zich te laten inschrijven, ieder naar de plaats waar hij vandaan kwam.

Clemens stopt met lezen. De leerlingen kijken Johannes verwachtingsvol aan. De oude apostel denkt na. En dan zegt hij: *In het begin was het Woord*. Het is stil. Wat bedoelt Johannes met deze raadselachtige woorden? O, luister, hij legt het uit. Hij zegt: 'Lukas is een wetenschapper. Lukas geeft heel precies aan, wanneer iets gebeurd is. Zodat de mensen ook later precies weten hoeveel jaren het geleden is. Zodat ze kunnen zeggen: Jezus leefde van toen tot toen. Dat is belangrijk. Want er liggen feiten onder ons geloof. Het zijn geen fabeltjes! Het is echt gebeurd. Maar het is geen geschiedenis. Maar er zijn mensen die de jaartallen misbruiken. Ze sluiten Jezus op in de jaartallen. Ze zeggen: Voor zijn geboorte was Jezus er natuurlijk nog niet. En na zijn dood is Hij er ook niet meer. Een afgesloten hoofdstuk. Leerzaam, maar jij leeft nu. Wat weet iemand van vroeger af van het leven en de wereld vandaag? Jezus is wel inspirerend, maar je moet zijn woorden van vroeger zelf vertalen voor vandaag. Zo spreken mensen. Nog steeds.'

'Maar nee', zegt Johannes, 'geloof dat nooit. Lukas noemt welliswaar het tijdstip. Volkstelling, Augustus, Quirinius. Het jaar waarin Jezus werd geboren. Maar verkijk je er niet op. *In het begin was het Woord, het Woord was bij God en het Woord was God. Hij was in het begin bij God*. Jezus Christus kun je niet opsluiten in twee jaartallen. Van koningen of componisten noemen we twee jaartallen: geboorte en dood. Maar Gods Zoon was al in den beginne. 'In het begin', die eerste woorden van de Bijbel, toen God hemel en aarde schiep. Daar was Gods Zoon al aanwezig. *Alles is door het Woord ontstaan en zonder hem zou er niets zijn*. We hebben het over de geboorte van Jezus. Maar vergis je niet, Hij was er al voor zijn geboorte. Hij was al bij God voor de wereld bestond. *Johannes heeft over Hem geroepen: Na mij komt iemand die belangrijker is dan ik, want Hij was er al veel eerder dan ik!* Daarom zeggen we: Hij, wiens geboorte wij vandaag vieren, Hij was er vanaf den beginne. Hij zal er straks ook zijn bij het einde, als Hij terugkomt op de wolken. En daarom is Hij er ook nu. De geboorte van Jezus Christus vieren wij vandaag. Maar verkijk je niet op een jaartal. *In het begin was het Woord*.

** **

Op een wenk van de oude discipel rolt Clemens de boekrol een stukje verder. Hij leest:

Jozef ging van de stad Nazaret in Galilea naar Judea, naar de stad van David die Betlehem heet, aangezien hij van David afstamde, om zich te laten inschrijven samen met Maria, zijn aanstaande vrouw, die zwanger was.

De oude, grijze apostel opent zijn mond. 'Lieve vrienden', zegt hij, 'het lijkt allemaal zo gewoon en zo herkenbaar. Een man, Jozef. En een vrouw, Maria. Met trouwplannen, zoals jonge mensen in onze tijd nog steeds maken. Jozef en Maria. Afkomstig uit een onbeduidend dorpje: Nazareth. Wie er niet geweest is, heeft er nog nooit van gehoord. En Betlehem. Niet direct een wereldstad, geen plek waar je een machtige koning verwacht.

Twee gewone mensen. En twee gewone plaatsen. Je kunt ze nog opzoeken als toerist. Maar als je de conclusie trekt dat het alles heel gewoon menselijk is, dan vergis je je op nieuw.'

'Daar in Betlehem gebeurt iets unieks. Iets wereldschokkend. Hoe gewoon het ook lijkt, daar wordt Gods Gezalfde geboren, de Messias. *In het Woord was leven en het leven was het licht voor de mensen. Hij is het licht dat schijnt in de duisternis. En de duisternis heeft het niet in haar macht gekregen.* Het lijkt zo klein en onbeduidend. Maar toen en daar in die nacht ging het Licht van de wereld op. In de donkere wereld begon Gods licht te stralen. Hoe blij wordt de zon begroet in de korte winterdagen. Hoe veel lampjes, kaarsen en sterren steken mensen aan om het donker van deze dagen doorbreken. Nog veel lichter en stralender heeft God het licht ontstoken op aarde. Licht dat het donker verdrijft. Licht dat leven mogelijk maakt en leven geeft. Uniek. Verkijk je niet op de gewoonte van de gebeurtenissen. Verkijk je niet op de sfeer van knusheid. *Hij is het leven en het licht voor de mensen.* Dat is wereldnieuws, dat gebeurt in zo'n ogenschijnlijk gewone omgeving.'

** **

Clemens, lees maar een stukje verder.

Terwijl ze daar waren, brak de dag van haar bevalling aan, en ze bracht een zoon ter wereld, haar eerstgeborene. Ze wikkelde hem in een doek en legde hem in een voederbak, omdat er voor hen geen plaats was in het nachtverblijf van de stad.

Clemens laat de boekrol zakken. Het is lange tijd stil in de kamer. De beschrijving van Lukas roept beelden op. Hoe zal het zijn geweest? Een baby in doeken, liggend in een voederbak. Even hulpeloos als alle andere pasgeborenen. In een armzalig stal. Met zijn vader en zijn moeder. Ontroerend. Tere liederen worden erover gezonden. Mooie en treffende gedichten zijn voorhanden. Warme schilderijen zijn ervan gemaakt. In toneelstukken en films wordt vertedering opgeroepen. Wat een mooi plaatje. Je kunt er heerlijk bij wegdromen. Even uit de harde wereld van elke dag.

Het Woord is mens geworden. De stem van Johannes verscheurt de overpeinzingen. Je schrikt op. Waar is het tere en het ontroerende gebleven? Zo'n merkwaardig woord past toch niet bij het beeld en de sfeer van de stal in Betlehem? 'Vertedering is prima', zegt hij. 'Zo'n pasgeboren baby met een gelukkige vader en moeder. Daar mag je van genieten. Hoe ouder ik word, hoe meer ik onder de indruk ben van een pasgeboren kindje. Maar je wordt nog meer geraakt, als je beseft wat daar eigenlijk gebeurde. Lieve vrienden: *Het Woord is mens geworden!* Het wonder van dit nieuwe leven is groter dan dat van elke zuigeling. In dit jongetje komt de eeuwige God onze geschapen wereld binnen. Een sterfelijk lichaam. Vlees en botten, organen en spieren, hormonen en bloed. Van stof is het gebouwd. Tot stof zal het weerkeren. Maar God voelt zich er niet te hoog voor. *Het Woord is mens geworden en heeft bij ons gewoond.* God zelf is op aarde in Jezus de Heer. Onmogelijk. En toch gebeurd. Vergankelijk en gebroken is onze wereld. Sterfelijk en zondig is de mens. En toch heeft God zijn Zoon gezonden om mens te worden. Dat is het echte wonder!'

Dat is het grootste wonder. God heeft zich niet te hoog en te heilig gevoeld om ons zover tegemoet te komen. Sta daarbij stil en laat je erdoor raken. Niet alleen door een mooi

beeld. Maar nog meer door Gods liefde en genade. Dat Hij het onmogelijke toch doet. Johannes kan er niet over uit. *Het Woord is mens geworden!*

** **

De oude apostel laat zich weer in zijn stoel terugzakken. Hij lijkt vermoeid. Het hoogste woord is eruit. Zijn leerlingen laten deze woorden op zich inwerken. Onder de indruk van de kracht en de intensiteit van de oude discipel. Na een poosje rolt Clemens de rol weer een stukje verder.

Niet ver daarvandaan brachten herders de nacht door in het veld, ze hielden de wacht bij hun kudde. Opeens stond er een engel van de Heer bij hen en werden ze omgeven door het stralende licht van de Heer, zodat ze hevig schrokken.

‘Kijk’, onderbreekt Johannes hem, ‘hier zie je het. Er zijn veel mensen die zeggen: Alles wat jullie over Jezus Christus zeggen, daar heb je geen bewijzen voor. Er blijkt niets van in de werkelijkheid, dat God bestaat en dat Jezus zo bijzonder is. Misschien is het waar, misschien is het niet waar, maar bewijzen kun je het niet.’

‘Nou’, zegt Johannes, ‘er zijn daar in Betlehem dingen gebeurd die je kunt zien en horen. Herders hebben engelen gezien. En ze zagen de heerlijkheid van God. Juist Lukas schrijft het op. Hij zal nooit dingen beweren waarvoor hij geen bewijs heeft. Hij heeft alle verhalen geschraapt waarvan hij niet zeker wist of ze wel echt gebeurd zijn. Hij heeft nauwkeurig historisch onderzoek verricht. Hij zal die herders zelf hebben gesproken. Als hij schrijft dat herders omgeven werden door het stralende licht van de Heer, dan werden ze omstraald door dat licht. Ik kan dat bevestigen. Ik, volgeling van Jezus, heb ook zelf Gods heerlijkheid gezien. *Wij hebben zijn grootheid gezien, de grootheid van de enige Zoon van de Vader, vol van goedheid en waarheid.* Dat was de uitstraling van Jezus, de hemelse macht van God zelf. Dat was echt heel bijzonder. Dat licht omstraalde ons toen we hem volgden. Dat licht omstraalt ons nog steeds, als we naar Hem opzien.’

Wie met Jezus Christus in aanraking komt, die komt in aanraking met de heerlijkheid van God. Gods genade ging van Jezus uit. Genezing, redding, verlossing en hulp. Zo ging Hij met mensen om. Zo gaat Hij met mensen om. Ook nu Hij in de hemel zit, ook nu omstraalt zijn licht ons. In alle goede en mooie dingen die we ontvangen. In alle verbondenheid die we ervaren. In alle verlossing en redding die we krijgen. In alle geloof en vertrouwen dat we opmerken. *Met zijn genade zijn wij allemaal overstelpt. Goedheid en waarheid zijn met Jezus Christus gekomen.*

** **

Na een blik op de apostel geworpen te hebben pakt Clemens de boekrol weer op:

De engel zei tegen hen: ‘Wees niet bang, want ik kom jullie goed nieuws brengen, dat het hele volk met grote vreugde zal vervullen: vandaag is in de stad van David jullie redder geboren. Hij is de messias, de Heer. Dit zal voor jullie het teken zijn: jullie zullen een pasgeboren kind vinden dat in een doek gewikkeld in een voederbak ligt.’ En plotseling voegde zich bij de engel een groot hemels leger dat God prees met de woorden: ‘Eer aan God in de hoogste hemel en vrede op aarde voor alle mensen die hij liefheeft.’

‘Precies’, zegt Johannes. ‘God in de hoogste hemel en vrede op aarde. Dat is precies wat Jezus heeft gedaan. Een verbinding leggen tussen hemel en aarde. Hij bracht en brengt de heerlijkheid van God op aarde, want van genade en waarheid deelt Jezus uit onder de mensen. En tegelijk brengt Hij ook ons naar de hemel. Hij brengt mensen tot God. *Nog nooit heeft iemand God gezien, maar de enige Zoon, die zelf God is, die aan het hart van de Vader rust, heeft hem doen kennen.*

‘Denk niet’, zegt Johannes met nadruk, ‘dat dit simpele woorden zijn. Besef goed wat het betekent. Jezus Christus verbindt God en mensen. Hij brengt God naar de mensen. En Hij brengt mensen naar God. Hij kent de Vader. Door zijn woorden en daden leren wij de Vader kennen. Er is geen enkele andere weg om God te leren kennen. Geen mens komt bij God door redeneringen. Of door ervaringen. We weten domweg niet waar we het over hebben. We weten niet waar God is. We weten niet hoe we bij Hem kunnen komen. Er zijn geen handvatten in onze wereld zelf. Maar in Jezus ontmoet je God. Hij wijst de weg en gaat ons voor. Zoals de Doper het al zei: *Het ware licht, dat ieder mens verlicht, kwam naar de wereld.*

En Hij is gekomen naar onze wereld. Hij heeft zijn licht laten schijnen. Met woorden en daden. Daardoor kunnen wij zien. Mogen wij weten. En kennen we God. *Nog nooit heeft iemand God gezien, maar de Zoon heeft hem doen kennen.* En zo legt Hij de verbinding. Eer aan God in de hoogste hemel en vrede op aarde. Dat is zijn werk. Door mens te worden laat Hij zien dat God de mensen niet aan hun lot heeft overgelaten. Door zijn heerlijkheid omgeeft Hij ons met Gods genade. En door zijn licht doet Hij ons God kennen. Jezus opent hemel en aarde voor elkaar.

** **

Johannes spoort zijn leerling aan. ‘Toe, lees het gedeelte over die eerste kerstdag maar uit.’ En leest Clemens het laatste stuk:

Toen de engelen waren teruggegaan naar de hemel, zeiden de herders tegen elkaar: ‘Laten we naar Betlehem gaan om met eigen ogen te zien wat er gebeurd is en wat de Heer ons bekend heeft gemaakt.’ Ze gingen meteen op weg, en troffen Maria aan en Jozef en het kind dat in de voederbak lag. Toen ze het kind zagen, vertelden ze wat hun over dat kind was gezegd. Allen die het hoorden stonden verbaasd over wat de herders tegen hen zeiden, maar Maria bewaarde al deze woorden in haar hart en bleef erover nadenken. De herders gingen terug, terwijl ze God loofden en prezen om alles wat ze gehoord en gezien hadden, precies zoals het hun was gezegd.

Johannes gaat wat meer rechtop zitten en kijkt zijn leerlingen in de ogen. ‘Lieve vrienden. Het kerstverhaal is niet maar een mooi verhaal met een diepe betekenis. Het doet een beroep op jullie. Het verhaal van kerst is niet ten einde voor je diep in je eigen hart hebt gekeken. Ook mensen komen in het verhaal ter sprake. Zij reageren op alle gebeurtenissen. Herders loven God. Mensen verbazen zich. Maria onthoudt alles. Reacties van mensen. Het zet je voor de vraag hoe jij op het kerstfeest reageert.’

Velen in onze wereld kijken aan Jezus voorbij. *Het Woord was in de wereld, de wereld is door Hem ontstaan en toch begrepen de mensen niet wie Hij was.* Velen hebben geen idee

om wie het kerst draait. Ze maken zich druk om gezelligheid en sfeer. Ze roepen elkaar goede wensen toe per kaart, email, sociale media of via radio en televisie. Maar de goede boodschap ontbreekt. Velen kennen Jezus Christus niet. Zelfs mensen die Hem wel kunnen kennen, weigeren naar Hem te luisteren. *Hij kwam naar wat van hem was, maar zelfs zijn eigen mensen hebben hem niet ontvangen.* Zijn eigen volk. Mensen die de beloften kennen, die met God willen leven. Maar als het hart niet voor openstaat voor Christus, kijk je aan Hem voorbij. Dat gaat zo gemakkelijk. Ook voor christenen. Je hebt overal een visie op. Op je leven is niets aan te merken. Zet je in voor van alles en nog wat. Maar waar is de liefde voor Jezus Christus? En waar is zijn liefde voor jou? Met een schok kom je soms tot ontdekking dat Hij er niet bij was.

Hoe reageer je op de geboorte van de Heer Jezus Christus? *Wie hem wel ontvingen en in zijn naam geloven, heeft hij het voorrecht gegeven om kinderen van God te worden.* Lieve vrienden, laat dit de grootste rijkdom van het kerstfeest zijn! Het voorrecht om een kind van God te zijn. Je wilt niet geloven hoeveel vrede, vreugde en vrijheid dat geeft! Het is zo nodig om je elke keer op Jezus te laten wijzen. Om te geloven dat Hij het Woord van God is. Om je door hem te laten meenemen naar de Vader. Hij geeft je het voorrecht om kind van God te zijn! Mensen reageren verschillend op de geboorte van Jezus. Hoe reageert jij? Aanvaard je Hem als je redder? Het kerstfeest vraagt elke keer om geloof.

** **

Johannes zakt weer terug in zijn stoel. Zijn gezicht straalt. Hij heeft mogen spreken over zijn Heer en Heiland. Over Jezus Christus, van wie hij houdt. En die van hem houdt. De leerlingen zijn onder de indruk. Het kerstfeest is niet zomaar een feest. De geboorte van Jezus Christus is niet zomaar een gebeurtenis. Hier wordt beslist over leven en dood. Over heerlijkheid of oordeel. Over aarde en hemel.

De apostel Johannes heeft een bijzondere stijl om dingen te vertellen. Beknopte woorden met veel diepgang. Grote woorden, soms niet te vatten. Die tegelijk de betekenis van de geboorte van Christus voor ons openleggen. Van groot belang in een tijd, waarin zoveel verschillende meningen over Jezus Christus bestaan.

Vele jaren na de evangeliën van Matteüs, Markus en Lukas worden ook de woorden van Johannes opgeschreven. Woorden van een ooggetuige, die heeft begrepen waar het om ging. De leerlingen van Johannes hebben zijn woorden vastgelegd. Alles wat hij zei over het Woord dat mens is geworden, over het licht voor de mensen. Het Woord, waarin wij Gods genade en grootheid ontmoeten. Jezus Christus, die ons het voorrecht heeft gegeven om kinderen van God te worden.

In deze dagen wordt het mooie verhaal verteld. Van de kleine mensen en het nederige kind. In deze wereld is veel verschil over de persoon van Jezus Christus. Wat Johannes te melden had is blijvend actueel. Om te begrijpen wat er gebeurde toen Jezus werd geboren. Om waarheid en dwaling te onderscheiden over Jezus Christus. Er is maar één licht van de wereld. Er is maar één weg tot Gods genade. Er is maar één Heer die ons Gods grootheid en goedheid leert kennen. Het Woord is mens geworden.

Amen